

Hodnocení: 4 body (ještě) – hlavně ta 4. kapitola je pěkná

Věda, technologie a politika

Zuzana Lenhartová

Shrnutí textů č. 6 a 7 :

LATOUR, Bruno (1999): *Pandora's hope: Essays on the reality of science studies*. Cambridge: Harvard University Press, kapitola 4: From Fabrication to Reality: Pasteur and His Lactic Acid Ferment (s. 113-144)

Alternativní název: Mezi konstruktivismem a realismem – poznání jako výsledek spolupráce vědce a objektu jeho zkoumání.

Shrnutí:

Bruno Latour se v této kapitole zabývá otázkou konstruování a vytváření (construction a fabrication) věcí a vědeckých poznatků o nich. Odmítá dosavadní konstruktivistický pohled na konstruování a vytváření věcí jako důsledek čistě lidské či vědecké aktivity a na okolní svět jako ne víc než hřiště, na němž lidé mohou tuto svou činnost provádět. Navrhuje, aby na proces vytváření věcí (experiment) bylo nahlíženo spíše jako na událost, při které jsou proměňovány všechny jeho součásti. Odmítá tak dělení na živý (aktivní) a neživý (pasivní) svět a přiznává aktivitu všem součástem experimentu.

Jako názorný příklad využívá zápisky Louise Pasteura, věnované studiu mléčného kvašení, na nichž sleduje proces vytváření „nové,“ reálné věci. Na začátku pozoruje šedou, vazkou pěnu, srážející se při procesu kvašení na okraji laboratorní baňky, kterou tehdejší vědci pokládali za nezajímavý, vedlejší produkt kvašení. Postupně, díky Pasteurově snaze o vytvoření laboratorních podmínek, vzniká *příležitost* (proposition) pro objevení kvasinek a jejich prudký rozvoj. Čím více Pasteur jedná, tím více jsou kvasinky jako objekt jeho zkoumání nezávislé na jeho jednání. Postupně přebírají roli hybatele celého procesu, stávají se jednajícím aktérem a zároveň reálnou věcí, u níž je možné vymezit hranice, pojmenovat ji a popsat její vlastnosti a funkci.

LATOUR, Bruno (1999): *Pandora's hope: Essays on the reality of science studies*. Cambridge: Harvard University Press, kapitola 5: The Historicity of Things: Where Were Microbes before Pasteur? (s. 145-173)

Alternativní název: Relativita existence – stávají se věci skutečnými až ve chvíli svého objevení?

Shrnutí:

V této kapitole si Latour pokládá otázku: Existovaly kvasinky před tím, než je Pasteur objevil? Znovu se vymezuje proti dichotomii subjekt – objekt, mezi nimiž vždy pouze jeden je aktérem, majícím svou historii a druhý se stává stabilní entitou, která se pouze v průběhu dějin různě vyjevuje. Navrhuje přestat aktivitu (a s ní i historii) pojímat jako vzácné zboží, které může získat pouze jeden z „týmů,“ a pojímat ji jako něco, co mohou mít humans i non-humans najednou. Odmítá i dichotomii samotnou – propozicí, neboli aktérů zasahujících do průběhu experimentu, je podle něj mnohem více. Podle něj je třeba přiznat historii všem propozicím, které se nacházejí ve vzájemných asociacích. Jeho definice existence je tak odvozena od jedinečného „podpisu,“ který daná – relativně existující- věc zanechala na

výsledku v průběhu transformací (asociací a substitucí), nikoli na tom, zda byla v průběhu času vyzdvihnuta z řetězce transformací, ukotvena a popsána jako reálná věc. Na otázku, zda kvasinky existovaly před Pasteurem, tedy Latour odpovídá, že před rokem 1864, kdy je Pasteur objevil, neexistovaly, od roku 1864 zde byly odjakživa.